

комерційних банків до Державного бюджету України не перевищувала 6–8%. Причинами зменшення обсягів сплачуваного податку на прибуток банками стали: економічна та фінансова криза (починаючи з другої половини 2008 року по 2010 рік); ухилення банків від оподаткування внаслідок застосування схем мінімізації прибутку; диспропорції в податковій системі України. За даними прес-служби ДПС України у кризовий період 2009-2010 рр. за 2010 рік у порівнянні з 2009 роком загальна сплата податків і зборів банками зменшилася в 1,36 рази, в тому числі сплата податку на прибуток зменшилася в 2,7 рази. За 2011 р. банки України наростили сплату податків на 25% порівняно з аналогічним періодом 2010 року. За позитивних результатів своєї діяльності в першій половині 2012 року рівень добровільної сплати податків банками зріс на 12% [2].

В цих умовах підвищення рівня оподаткування банківської діяльності може зумовити:

- 1) Послаблення стимулів для інвесторів вкладати кошти в банківську діяльність, що загострить проблему капіталізації;
- 2) посилення мотивації банків до приховування прибутків та збільшення збитків;
- 3) перекидання витрат на позичальників, що підвищить процентні ставки;
- 4) активніший пошук прибуткових напрямів вкладання коштів та розширення джерел надходження коштів за рахунок нерезидентів, що досить часто мають підвищені ризики, а тому збільшують ризики банківської діяльності в цілому;
- 5) створення жорсткіших норм кредитування та прискіпливого вибору позичальників та напрямів кредитування,
- 6) стиснення кредитування та гальмування темпів приросту ВВП (за оцінками західних експертів, збільшення банківського спреду на 1% веде до збільшення негативного гепу ВВП на 0,16% протягом 4 років та на 0,32 % після 4 років [3]).

Фінансові труднощі банківського сектору України, що є основою вітчизняної фінансової системи, не дозволяють у поточному період суттєво посилити податкове навантаження. До того ж підвищення ставки податку може зумовити ситуацію перекидання вищих витрат на позичальників у вигляді вищої ставки по кредитах тоді як для активізації процесів кредитування навпаки, потрібно запроваджувати селективні податкові стимули, що потребує перегляду чинного податкового законодавства з метою посилення його стимулюючого впливу на банківську діяльність.

Література

1. Хандруев О., Чумаченко А., Едиханов Н. Спецподаток для банків: бути або не бути [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finanal.ru/009/%>
2. За матеріалами виступу голів ДПСУ щодо забезпечення надходжень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sts.gov.ua/diyalnist-dpa-ukraini/zabezpechennya-nadhodjen/>
3. Anand Sinhal. *Financial Sector Regulation and Implications for Growth // BIS Papers 2012. – No 62. – С. 26*

Інна ГУЦУЛ, Володимир КОВАЛЬСЬКИЙ

Тернопільський національний економічний університет

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В СВІТОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

За умов поглиблення євроінтеграційних процесів особливої актуальності набувають проблеми пристосування економічної політики окремих країн до вимог глобальних та регіональних економічних угруповань. Стратегічною метою згаданих інтеграційних об'єднань є розвиток міжнародної торгівлі, усунення торговельних обмежень з метою зростання як державних так і особистих доходів економічних суб'єктів. У довгостроковій перспективі розвиток торгівлі веде до зростання зайнятості в експортних галузях економіки, що у свою чергу, сприяє забезпеченню сталих темпів економічного зростання.

На сьогодні провідною міжнародною економічною організацією є Світова організація торгівлі (СОТ), що була створена з метою забезпечення для галузей та підприємств країн-членів стабільного та передбачуваного торговельного середовища на засадах добросовісної конкуренції. Досягнення зазначеної мети стає можливим за умови взаємного відкриття внутрішніх ринків країн. Однак, відкрита та ліберальна торгівля не лише сприяє економічному розвитку держави, а й створює для них певні перешкоди щодо захисту вітчизняного виробника від іноземної конкуренції [1, с. 82].

Дослідженням проблем впливу членства в СОТ на спрямованість економічної політики держави загалом та митного регулювання зокрема присвячені праці таких вітчизняних вчених як: О. Аблязова, О. Білорус, В. Мазуренко, З. Левченко, А. Лекарь, О. Личук, Т. Циганкова та ін.

Приєднавшись у 2008 році до СОТ Україна автоматично погодилася дотримуватися певних умов та принципів, що суттєво відобразилося на державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, а також складі і структурі зовнішньоторговельних потоків. Членство в СОТ надало національним експортерам низку переваг, пов'язаних зі скасуванням квотування експорту української металопродукції, зменшенням антидемпінгових обмежень тощо. Разом з тим, зміцнення позицій України на зовнішніх ринках не змогло відвернути суттєве скорочення обсягів експорту під впливом світової економічної кризи. Кризове зменшення зовнішньоторговельного обороту в Україні досягло пікових значень у четвертому кварталі 2008 року та склало 33% порівняно з попереднім кварталом, тоді як загалом у світі аналогічний показник становив 20%. Така ситуація значною мірою була спричинена зниженням попиту на традиційні експортні товари України (металопродукцію, хімічну та сільськогосподарську продукцію). Водночас – внаслідок девальвації національної валюти та падіння купівельної спроможності населення – суттєвого скорочення також зазнав імпорту [2, с. 8].

Сучасний етап розвитку національної економіки України в умовах членства у Світовій організації торгівлі та відновлення ділової активності після світової фінансової кризи 2008-2009 років характеризується зміною тенденцій у географічній та товарній структурах зовнішньоторговельної діяльності. Характерними рисами сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі є випереджаюче зростання вектору торговельної співпраці України з країнами СНД за одночасного зниження ролі європейського вектору у географічній структурі як експорту, так і імпорту товарів і послуг. Кризові явища у світовій економіці відчутно позначились і на товарній структурі зовнішньої торгівлі, довівши недосконалість сформованої в Україні низько диверсифікованої моделі експортно-імпортних операцій, що робить економічну систему критично залежною від кон'юнктурних коливань на світових ринках продукції.

Результати аналізу сучасних тенденцій розвитку експортно-імпоротної діяльності та зовнішньоторговельної політики України дають підстави визначити ключовим завданням державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності створення ефективної системи підтримки експорту, яка забезпечить сталий економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави. У контексті визначеної мети необхідно реалізувати комплекс заходів щодо модернізації та підвищення міжнародної конкурентоспроможності експортного виробництва, оптимізації існуючих систем правової, організаційно-економічної, науково-технічної, інфраструктурної та інших систем забезпечення експортно-імпоротної діяльності України.

Література

1. Личук О.М. Україна у Світовій організації оорговлі: реалії і перспективи / О.М. Личук // *Стратегічні пріоритети*. – 2008. – № 1. – С. 82-89.
2. Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період: аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. – К.: НІСД, 2011. – 72 с.

Олександр ДЗЮБЛЮК

Тернопільський національний економічний університет